Vereniging
ElektroHyperSensitiviteit
Vlaanderen

Aan minister Tommelein, minister De Block en minister Schauvliege

7 juli 2017

Betreft: Vraag naar gezondheidsmaatregelen bij uitrol slimme meter in Vlaanderen

Geachte mijnheer en mevrouw de minister,

Op 3 februari 2017 keurde de Vlaamse regering de conceptnota goed over de verplichte uitrol van de slimme meter in Vlaanderen. Ook in de pers werd bericht dat tot de uitrol van de slimme meter voor elektriciteit zou worden overgegaan.

Als vereniging van elektrohypersensitieven Vlaanderen (VEHS) willen we aandacht voor de gezondheidseffecten die onze leden hiervan zullen ondervinden en vragen naar maatregelen om deze te voorkomen.

Het gaat naast de slimme elektriciteitsmeter ook om de slimme gasmeter, waarvan wordt voorgesteld om deze tegelijk uit te rollen. En hetzelfde geldt voor de slimme watermeter en alle andere bronnen van elektromagnetische straling waaraan we onvrijwillig worden blootgesteld.

We willen ons met onze vraag gedeeltelijk aansluiten bij het advies van SERV en Minaraad van 10 april 2017. Ze zijn de enigen die de bezorgdheid van burgers omtrent straling vermelden, bij hun vraag om de opt-out piste te onderzoeken.

Wie elektrohypersensitief (EHS) is, krijgt gezondheidsklachten bij blootstelling aan elektromagnetische velden, vooral bij veelvuldige pulsen van hoogfrequente velden die gepaard gaan met het draadloos doorzenden van gebruiksgegevens. Ook verstoring van het elektriciteitsnet door digitale apparatuur (schakelende voedingen van computers, digitale meters), wat “vuile stroom” wordt genoemd, is vaak een probleem.

We willen het voorstel van SERV en Minaraad aanvullen op gebied van gezondheid.

Wij vragen:

- **de plaatsing van slimme meters <u>zeker niet te verplichten</u> en de mogelijkheid te voorzien deze terug te verwijderen als er hinder optreedt (opt-out);**
- **het minimaliseren van de stralingsbelasting door het aantal communicaties te beperken;**
- **de keuzemogelijkheid aan te bieden voor een slimme meter waarbij de communicatie via de bestaande kabelinfrastructuur verloopt.**

Een verantwoordelijke overheid zal de gezondheidsaspecten mee onderzoeken en hieruit moeten besluiten de analoge meters te behouden of ervoor te kiezen om alle slimme meters standaard via kabel te laten communiceren.

We lichten dit hieronder toe.

1) Slimme meters niet verplichten (opt-out)

De SERV en Minaraad stellen voor om de opt-out piste te onderzoeken om de maatschappelijke aanvaardbaarheid te verhogen en een antwoord te bieden op mogelijke bezwaren inzake veiligheid, privacy en straling. We kunnen dit bijtreden.

Volgens bevragingen in meerdere landen is momenteel 3-5% van de bevolking elektrohypersensitief. Dit betekent dat een veelheid van gezondheidsproblemen wordt ervaren tijdens en na blootstelling aan elektromagnetische velden. Er wordt verwacht dat dit in de toekomst sterk zal toenemen door de toename van de blootstelling.

Voor de betrokkenen heeft dit zware gevolgen voor studies, job, gezondheidszorg en vrije tijd. Voor de meest gevoeligen is de eigen woning momenteel nog de enige plaats waar ze kunnen verblijven. Voor zover nog een veilige woning kan gevonden worden, aangezien dit steeds moeilijker is door het groeiend aantal zendantennes, Wifi van de buren e.d..

Een slimme meter mag dus zeker niet verplicht worden. Er zijn tal van voorbeelden uit het buitenland (o.a. VS, Frankrijk) waar mensen zo ziek werden dat ze hun woning (en vaak ook hun familie) dienden te verlaten sinds de plaatsing van een slimme meter.

In het kader van ieders fundamenteel recht op een menswaardig leven, vragen we daarom om resoluut voor de opt-out piste te kiezen.

Er mogen geen voorwaarden worden opgelegd voor het recht op weigering. Alhoewel er een aantal experimentele methoden bestaan om klinisch vast te stellen of iemand EHS is, zijn deze nog niet gestandaardiseerd en trouwens volledig onbekend in onze gezondheidszorg.

Tevens moeten ook mensen zonder EHS die bezorgd zijn om hun gezondheid, of andere bezwaren hebben, het recht hebben om een slimme meter te weigeren.

2) Bestaande analoge meters behouden

De SERV en Minaraad stellen voor om de bestaande analoge meters te laten staan in het kader van de vragen rond de betrouwbaarheid en levensduur van de digitale meters. We kunnen dit advies ook bijtreden in het kader van gezondheidsaspecten.

In de Verenigde Staten en Canada zijn veel mensen, die voorheen volledig gezond waren, ziek geworden na de plaatsing van een slimme meter. Het kan dus zijn dat wie nu nog geen gezondheidsproblemen heeft, deze krijgt na de plaatsing van een slimme meter.

Daarom moet de mogelijkheid bestaan om een slimme meter indien gewenst terug te laten verwijderen indien blijkt dat men er last van heeft. Ook wie EHS is en wil verhuizen, moet de kans hebben de slimme meter uit de nieuwe woning te laten weghalen. De opt-out piste moet dus ook deze mogelijkheid bevatten.

Zoals gesteld in het advies van SERV en Minaraad, is een opt-out conform de EU-richtlijnen. Overeenkomstig Richtlijn 2009/72/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit diende, wanneer de ingebruikname van slimme meters positief werd beoordeeld, minimaal 80 % van de consumenten tegen 2020 te beschikken over slimme metersystemen. In 2012

werd door de Vlaamse regering beslist om niet over te gaan tot de verplichte uitrol van slimme meters, op basis van een negatieve kosten-batenanalyse. Die verplichting is dus niet geldig.

Overeenkomstig de Europese energie-efficiëntierichtlijn (2012/27/EU) wordt, bij vervanging van een bestaande meter, bij een nieuwe aansluiting of bij renovatie een meter "die het daadwerkelijke energieverbruik van de eindafnemer nauwkeurig kan weergeven en informatie kan geven over de werkelijke tijd van het verbruik" "ter beschikking gesteld". Hieruit mag men afleiden dat de consument hiervoor kan bedanken zonder dit te moeten verantwoorden.

In landen waar de slimme meter verplicht is, zoals Frankrijk, ontstaat er zware tegenkanting vanuit de bevolking. In Nederland, waar men zijn slimme meter kan laten verwijderen, is het veel rustiger.

3) Minimaliseren stralingsbelasting

De mate van hinder is sterk afhankelijk van het aantal pulsen dat per tijdseenheid wordt doorgestuurd. Gezondheidsklachten ontstaan vooral bij langdurige blootstelling aan frequente pulsen, waartussen het lichaam niet de kans heeft te recupereren.

In de conceptnota Digitale meters wordt gesproken van kwartierwaarden. De netbeheerders pleiten voor een nog hogere frequentie. Het advies van SERV en Minaraad spreekt zich niet uit over deze frequentie.

Vanuit onze vereniging pleiten we ervoor om, wanneer men wil opteren voor de uitrol van een slimme meter en de communicatie draadloos wil laten verlopen, het aantal pulsen zo laag mogelijk te houden en dit instelbaar te maken naargelang het gebruik dat men van de meter wil maken. Hoe snel iemand last krijgt, zal afhangen van zijn individuele gevoeligheid. Hoe meer pulsen, hoe meer mensen dus last zullen hebben van de slimme meters.

Dit geldt niet alleen voor het draadloos doorsturen van de meterstanden, maar ook voor het aantal verstoringen op het elektriciteitsnet zelf door vuile stroom. Eén meteruitlezing per kwartier is vanuit gezondheidsoogpunt al zeer veel, maar vaak is de pulsfrequentie van het toestel in de praktijk nog veel hoger.

Zelfs wanneer voor een opt-out gekozen wordt, kan de beperking van het aantal pulsen de hinder voor wie EHS is beperken en nieuwe gevallen helpen voorkomen.

4) Keuze voor communicatie via bestaande kabelinfrastructuur

Alhoewel in de conceptnota Digitale meters uitgebreid over de communicatiemodule wordt gesproken, wordt niet expliciet vermeld dat de slimme meter draadloos zal communiceren met de netbeheerder. De keuze over de communicatiemethode wordt overgelaten aan de netbeheerders.

Gezien uit de verslagen van de proefprojecten is gebleken dat: 1) het alternatief via het eigen PLC-systeem technische problemen opleverde; 2) het alternatief via ethernet-verbinding technisch perfect mogelijk maar omslachtiger te plaatsen en hierdoor duurder was; 3) de conceptnota stelt dat voor één systeem moet worden geopteerd; lijkt het er op dat de netbeheerder voor de communicatie via GPRS, zijnde draadloze communicatie, zal opteren.

In de actualisatie van de kosten-batenanalyse slimme meters van de VREG van 9 mei 2017 wordt dit bevestigd. Als communicatie-optie voor de standaard slimme meter wordt daarin de LTE modem (4G) voorgesteld om de data naar de centrale systemen door te sturen.

Het is echter de verantwoordelijkheid van de overheid om via wettelijke voorwaarden het voorzorgsbeginsel te hanteren en zo de gezondheid van de burgers te vrijwaren. De overheid onttrekt zich hier aan zijn verantwoordelijkheid door de keuze over te laten aan de netbeheerders.

Ook wie EHS is of om andere redenen geen draadloze communicatie wenst, moet de mogelijkheid hebben om van de functionaliteiten van de slimme meter gebruik te maken en energie te besparen. Daarom stellen we voor om ook een slimme meter beschikbaar zijn die op een kabelnetwerk kan aangesloten worden, zodat de klant zelf kan kiezen.

Onze 3 eerste vragen hierboven zijn nog geen oplossing voor wie op een appartement of in een rijwoning woont. Daar wordt men immers ook blootgesteld aan de elektromagnetische velden van de slimme meters van de buren en de functionaliteiten waar zij gebruik van zullen maken. Eveneens zal het de bewegingsvrijheid van wie EHS is nog verder verminderen als er in alle openbare gebouwen, bedrijven en bij familie en vrienden slimme meters staan.

Vlaanderen beschikt over een fijnmazig kabelnetwerk dat een snel en betrouwbaar dataverkeer toelaat. Sinds kort is een snelle internetverbinding bij elke nieuwe woning of bij renovatie zelfs verplicht. Het is perfect mogelijk om deze dan ook tot aan de meterkast aan te leggen.

Er is technisch geen enkele reden om niet voor communicatie via kabel te kiezen. Wij vragen dan ook om voor deze optie te gaan.

5) Visie op energiesysteem uittekenen

De SERV en Minaraad stellen in hun advies voor om eerst de visie op het energiesysteem uit te tekenen, in het bijzonder de visie op de flexibilisering van het systeem. Met de huidige conceptnota wordt de discussie verengd tot de techniciteit van de slimme meter en wordt deze als enig valabel alternatief gezien om vraag en aanbod van elektriciteit op elkaar af te stemmen.

De SERV en Minaraad geven aan dat meerdere andere alternatieven mogelijk zijn en ze doen ook een aantal voorstellen. We stellen voor deze grondig te bekijken.

Kan het bestaande systeem met dag/nachttarief bijvoorbeeld niet aangepast worden om ook overdag vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen? In Duitsland is niet overgegaan tot de uitrol van de slimme meter, daar heeft men de keuze om een deel van de verbruikstoestellen in de woning tijdelijk afschakelbaar te maken bij grote vraag. Voor die afschakelbare toestellen geldt dan een lager tarief.

We onderschrijven het voorstel van de SERV en Minaraad om de uitrol in eerste instantie te beperken tot cabine- of wijkniveau en enkel voor zover de nood zich daar voordoet.

6) Kosten-baten: ook gezondheidskost

Eveneens worden door SERV en Minaraad relevante vragen gesteld bij de kosten-baten. De kostprijs van de (zelfs gedeeltelijke) uitrol van slimme meters is hoog. Een slimme meter kost dubbel zo veel als een klassieke meter. De verwachte levensduur van deze meters is slechts 15 jaar, terwijl dit voor een

klassieke analoge meter 30-60 jaar is. Het aantal interventies dat nodig zal zijn om de meters operationeel te houden, is nog onduidelijk maar zal zeker hoger zijn dan bij de bestaande meters.

Bij de actualisatie van de kosten-batenanalyse slimme meters van de VREG van 9 mei 2017 komt men, bij een uitrol op 20 jaar, voor een gemiddeld gezin tot een besparing van 16,36 euro/jaar voor elektriciteit en 11,59 euro/jaar voor aardgas.

Bij de kostprijs moeten ook de gezondheidskosten in rekening worden gebracht. Een percentage van 3-5% elektrohypersensitieven betekent 180.000 tot 300.000 Vlamingen die door gezondheidsklachten niet meer kunnen werken of op zijn minst veel minder productief zijn.

De klachten zijn zeer divers en meestal veelvuldig: vermoeidheid, hoofdpijn, concentratie- en geheugenproblemen, slaapstoornissen, duizeligheid, nervositeit, hartkloppingen, algemene malaise, wazig zien, zwakte, pijn op de borst, spierpijnen, tinnitus (oorsuizen), misselijkheid, nachtelijk zweten, tintelende benen en ledematen. Het jaarlijks bedrag dat met een slimme meter kan worden uitgespaard, is dus onbeduidend in vergelijking met de kosten en het leed dat hierdoor zal worden veroorzaakt.

7) Algemeen gezondheidsrisico: uitrol slimme meters onderwerpen aan plan-MER

In 2011 classificeerde het International Agency for Research on Cancer (IARC), een onderdeel van de Wereldgezondheidsorganisatie, hoogfrequente elektromagnetische straling officieel als 'potentieel kankerverwekkend' (categorie 2B). Wetenschappers pleiten ervoor om, op basis van recent onderzoek (o.a. uitgevoerd binnen het 'National Toxicology Program' (NTP), een gerenommeerd onderzoeksinstituut verbonden aan het Amerikaanse ministerie van gezondheid), hoogfrequente straling onder te brengen in categorie 2A, ‘waarschijnlijk kankerverwekkend’.

De overheid verzekert ons dat we voldoende beschermd zijn door de huidige normen. Hoe langer hoe meer wordt duidelijk dat ook chronische blootstelling aan elektromagnetische velden gezondheidsrisico’s met zich meebrengt, bij lage veldsterktes ver onder de huidige blootstellingslimieten.

Een compilatie van de beschikbare wetenschappelijke onderzoeken werd gemaakt door de BioInitiative werkgroep. Het gaat om de resultaten van een 6000-tal studies. Deze werkgroep ziet toenemende risico’s voor het optreden van kanker, Alzheimer, Parkinson en andere neurodegeneratieve aandoeningen, diabetes en van autisme, ADHD en leer- en gedragsproblemen bij kinderen. In een metastudie werd ook vastgesteld dat in 93 van de 100 studies een toename van oxidatieve stress optrad bij lage chronische blootstelling ver onder de huidige blootstellingslimieten. Het ging om studies op cellen, weefsels, planten, dieren en mensen.

Veel onderzoeksresultaten worden afgedaan als onbetrouwbaar. Of er wordt gesteld dat er wel effecten vastgesteld zijn maar dat er nog te veel onduidelijkheden zijn die verder moeten onderzocht worden. In dat geval heeft de bevolking het recht op dit verder onderzoek en intussen op de toepassing van het voorzorgsbeginsel, dat in ons milieurecht is vastgelegd.

Vereniging
ElektroHyperSensitiviteit
Vlaanderen

Om die reden zou de uitrol van de slimme meter moeten onderworpen worden aan de plan-MER-wetgeving. Een belangrijke beleidsbeslissing zoals de uitrol van de slimme meter zal de elektrosmog immers sterk doen toenemen.

De effecten van de bijkomende elektrosmog door de datacommunicatie dient te worden onderzocht. Het gaat hierbij niet alleen om de slimme meter en de functionaliteiten waar in de toekomst gebruik van zal worden gemaakt, maar ook om de bijkomende zendmasten die hiervoor nodig zullen zijn.

We hopen dat u begrip wilt opbrengen voor de moeilijkheden waar onze leden mee te maken krijgen en dat u met onze vragen rond de uitrol van de slimme meter rekening wilt houden.

Met vriendelijke groeten,

VEHS Vlaanderen

contact@vehs.be

www.vehs.be